

שם עולם

ונתתי להם בביתי יד ושם טוב מבנים ומבנות שם עולם אתן לו אשר לא יכרת (ישעיה נה)

מתורת גדולי ישראל שלא זכו להשאיר אחריהם זרש"ק

פרשת תצוה ה'תשפ"ד

בס"ד גליון 20

וכמו שכן היה, ואם תאמר מנין יצדיקו, ויקחו אליך פירוש בדבר זה יש לך חיזוק והצדקת הדברים כנזכר.

ובדרך רמז יתבאר הכתוב על דרך מאמר הובא בספר זוהר חדש (בראשית ח'), כי ד' גליות של ישראל כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד, גלות הראשון נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום, ב' נגאלו בזכות יצחק, ג' בזכות יעקב, והד' תלוי בזכות משה, ולזה נתארך הגלות כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה. וזה הוא שרמז הכתוב כאן באומרו 'ואתה תצוה את בני ישראל' על דרך (תהלים צ"א) כי מלאכיו יצוה, או על דרך אומרם ז"ל אין צו אלא מלכות כי הוא ימלוך עלינו לעתיד, ותנאי הוא הדבר שיעסקו ישראל בתורה. וזה הוא אומר 'ויקחו אליך שמן זית זך' ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה השמן מאיר לעולם, כך התורה, והם דברי הזוהר שכתבנו בסמוך, ודקדק לומר 'זך' שצריכין לעסוק בתורה לשמה, בלי שמרים שהם לקנתר ח"ו, או להתגדל וכדומה אלה הם שמריה.

ואמר עוד 'כתית', פירוש שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכחם, על דרך אומרם (במדבר י"ט) 'זאת התורה אדם כי ימות' (ברכות סג), וכבר כתבתי ענין זה בחפצי (חפץ ה') בענין המיימינים בה יעוין שם. ואומר 'למאור' תתפרש גם כן כפי דרכנו, כי בזמן הגלות נחשך מאור הלבנה שנקראת המאור הקטן, ונפרד אלוף ממנה, ושפחה תירש גבירתה, ולזה יצו כי יכוין בשמן זית להאיר למאור, וליחדו במכון גם יכוין אל המאור הגדול, כי כבר ידעת מאמרם ז"ל (מגילה כ"ט) בפסוק (דברים לג) ושב ה' ממה שלא אמר והשיב, גם מאמרם ז"ל (תענית ה') בפסוק לא אבא בעיר והבן. ואומרם 'להעלות' וגו', עולה תמיד ותמיד זה אין לו שיעור ולא תשוב לדאבה עוד והיה לה ה' לאור עולם. ואולי שכיוון עוד לומר 'למאור' להעלות נר תמיד כי המאור הגדול הוא יעלה הנר תמיד על דרך אומרם (ישעיה ס"ב) נשבע ה' וגו' אם אתן את דגנך והיית רק למעלה.

אור החיים הקדוש | רבי חיים בן משה בן עטר | ט"ו בתמוז ה'תק"ג

להעלת נר תמיד וגו': (כז כ)

ונוכל לומר על דרך המוסר, דהנה עיקר עבודתו הוא בפנימיות הלב, ומאוד מאוד צריך לזוהר שלא יהיה עבודת האדם בהתגלות האברים יותר מן העבודה הפנימית שהוא בלב. ונוכל לומר שזה מרומז בפסוק (דברים כה ג) לא יהיה לך בביתך אבן ואבן ג"דולה וקטנה, פירשו חז"ל גדולה מבחוץ קטנה מבפנים, היינו שלא יהיה העבודה שמבחוץ שהוא בהתגלות האברים יותר מן העבודה הפנימית. ונוכל לומר שזה כוונת הגמרא (ע' יבמות כא... ב"ב פח) שאמרו שעונשן של מדות שאינן שוין מבחוץ כמבפנים קשה מאוד. על כן צריך לזוהר מאוד מאוד שתמיד יהיה דבוק עבודה חיצונית שהיא בהתגלות האברים לעבודה פנימית שהיא בלב שהוא העיקר.

ונוכל לומר שזה כוונת תיקוני זוהר (ת' ג' יח) בראשית רא"ש ב"ת. פירוש שזה הבחינה מכונה בשם רא"ש ב"ת, שעבודה שהוא במוח ובלב נקראת ראש, שהוא עיקר וראשית. והעבודה שהוא בהתגלות האברים נקרא ב"ת, שהוא כמו לבוש ובית להעבודה הפנימית. וצריך לראות שתמיד יהיה דבוק בחינת ב"ת לבחינת רא"ש.

וזה וא"תה גימטריא ב"ת, תצוה גימטריא רא"ש, פירוש שתצוה את בני ישראל שתמיד יהיה דבוק בחינת ב"ת לבחינת

ואתה תצוה את בני ישראל: (כז כ)

במדרש רבה (ריש הפרשה) הה"ד (ירמיה י"א ט"ז) זית רענן יפה פרי תואר קרא ה' שמך וכו', הזית הזה עד שהוא באילנו מגרגרין אותו ומורידין אותו וחובטין בו ומשחבטו אותו וכו' טוחנין וכו' ואח"כ נותנין את שמנו, כמו כן ישראל, באין אומות העולם וחובטין אותם ממקום למקום וכו' ואח"כ עושין תשובה והקב"ה עונה להן, מנין שנאמר (שמות ב"ג) ויאנחו וכו' וכן (דברים ד' ל') בצר לך וכו' כי אל רחום ה' אלקיך, הוי זית רענן וכו'.

דייק המדרש מה הזית הזה עד שהוא באילנו וכו', נראה כי כל זמן שישראל דבקים בה' אלקים אמת, וחושבין בכל זה לאיזה חולשת היראה והאהבה מי יורידנו ארץ, ובוטחים בעוזם ותפארתם, וסוברים אחרי שעושים רצונו של מקום ב"ה לפי דעתם, ושוכחים האמת לאמיתו לחשוב תמיד עם נפשם אם לפי גמלא שיחנא (כתובות סז, אם המשא לפי הגמל, היינו אם עושים כפי יכלתם) ואם יצאו ידי חובתם, אז הקב"ה מדקדק עמהם ושולח עליהם גבאים המחזירים ונפרעים מהם רח"ל.

וזהו הרמז הזית הזה עד שהוא באילנו דוקא בכלילותו ותפארתו נחמד למראה ובגובה האילן, אז אדרבא מורידין אותו וחובטין אותו למען אשר יתן את שמנו, כמו כן הישראל אז אם הם במדריגה גדולה ואין נותנין שמן שיסכו בהם בתורה ומצוות, אז חלילה באין אומות העולם וחובטין ולבסוף שיתנו את שמנם, והביא ראייה מפסוק ויאנחו בני ישראל, שגלות מצרים היה למרק הזוהמא של חטא אדם או מכירת יוסף או במה אדע וכו', ופסוק בצר לך וכו' קאי כשישבו בארץ ישראל ובאשר שהם בגדולה יגרום חלילה לדונם על חטאם אבל הכוונה למען שיתנו שמנם.

ויותר יומתק בדברי הגמרא (ברכות ה) שלש מתנות טובות נתן הקב"ה לישראל וכולן לא ניתנו אלא על ידי יסורין, וזהו הרמז בשעה שהם על אם הדרך לבוא ליתן שמן הטוב לזכות במתנות היותר גדולות וליתן ריח היותר טוב והפרי היותר נעים, אז מקודם לזה באים אומות העולם וכו' ואח"כ עושין תשובה על דקה מן הדקה מה שפגמו, ואז באה הישועה מאת אשר לו הישועה ית"ש. שבט מיהודה | רבי יהודה גרינואלד בן רבי יהושע פאלק | י"ט אדר ה'תר"פ

ויקחו אליך שמן זית זך כתית למאור להעלת נר

תמיד: (כז כ)

טעם אומרם אליך יתבאר על דרך מה שאמרו במסכת שבת (דף כ"ב) וזה לשונם, 'מחוץ לפרוכת העדות' עדות היא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, מאי עדות אמר רב זה נר המערבי כו' עד כאן. והנה אמרו ז"ל (שמו"ד פ"ב) ליצני הדור היו מתלוצצים על משה לומר אפשר שהשכינה שורה על מעשה של משה וכו' עד כאן. הרי כי לא היו מצדיקים אפילו מישראל שתשרה שכינה במשכן, וכפי זה הגם ששרתה שכינה ביום א' בניסן, עם כל זה אין זה סימן לתמידות שתקבע השכינה מקומה במשכן, אבל בנס נר המערבי הוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, והוא מאמר ה' ויקחו אליך, פירוש אליך נוגע הדבר, כי בזה תתחזק נבואתך שיכירו ויצדיקו נבואתך שהשכינה תשרה בתוכם כשיראו נס שיעשה בשמן המנורה.

ואולי כי לזה נתכוון באומרם 'ואתה תצוה', לומר שלא יחוש שלא יאמנו דבריו, להיות הדבר תמוה שידור אל עליון בתחתונים,

רא"ש. ויקחו אליך שמן זית זך להעלות נר תמי"ד, תיבת תמי"ד גימטריא חות"ם, פירוש לראות תמיד להעלות העבודה הפנימית שהוא חות"ם, לילך מדרגא לדרגא. אבל עבודה חיצונית שהוא בהתגלות האברים, אדרבה צריך להסתיר מאוד מאוד, רק מה שאי אפשר בשום אופן בלא זה, אמן כן יהי רצון.

בת עין | רבי אברהם דוב בן רבי דוד מאבריטש | י"ב כסלו ה'תר"א

ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך: (כח א)

מאמרם ז"ל כשאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, הרע לו למשה, א"ל התורה היתה שלי ונתתיה לך וכו', הובא להשל"ד ולהדה"ב והוא תמוה.

ונלע"ד לפרש עפ"מ ש' בפ' תרומה דמלאכים לא קבלו התורה מדין דבר מצרא משום דהמצות בטלות לעתיד לבוא, והו"ל כמוכר לשנים קצובות דלית בהו דין דבר מצרא, וא"כ מוכח דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. עוד נראה מה שכתבו המפרשים הטעם דיצאנו ממצרים קודם הזמן, משום דהתחיל הגלות מיצחק, מיהו זה ניחא אי אמרת דארץ ישראל אינה מוחזקת מאבות, אז שפיר קרי' ביה בארץ לא להם, אבל אי ארץ ישראל מוחזקת מאבות לא יתכן טעם זה, כי בארץ לא להם כתיב, ואאע"ה אין לו בארץ אלא פירות, וראיה דלא מצא קבר אלא עד שקנהו בדמים, ואי אמרת קנין פירות כקנין הגוף דמי אז מקרי ארץ ישראל מוחזקת מאבות, אבל אי אמרת קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי מקרי אינה מוחזקת מאבות.

ועמ"ש פ' יתרו כי משה נטלה ממנו הכהונה ונתנה לאחיו אהרן, בשביל שסירב בשליחות, מיהו טעמיה דמשה דסירב משום דסבירא ליה דעדין לא נשלם הזמן. וזה שאמרו כשאמר הקב"ה למשה 'ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך', להיות כהן אז הרע לו למשה, דמה עון יש לו שניטלה ממנו הכהונה וניתנה לאחיו, אי משום דסירב בשליחות, והרי כדין סירב, דעדין לא נשלם הזמן ולא שייך לומר דהתחיל הגלות מיצחק, דבארץ לא להם כתיב, לזה אמר תורה היתה שלי ונתתיה לך, והטעם דלא זכי בה המלאכים מדין דבר מצרא, משום דמצות בטלות לעתיד לבוא, והו"ל כמוכר לשנים קצובות וא"כ על כרחך דקנין פירות לאו כקנין הגוף דמי, וא"כ ארץ ישראל מקרי אינה מוחזקת מאבות, ושפיר התחיל הגלות מיצחק ונשלם הזמן, ושלא כדין סירב בשליחות ולכן נטלה הכהונה ממנו.

אני חומה | רבי חומאני עלוש בן רבי שלום | ג' אלול ה'תשט"ו

ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת

וגו', ועשו את בגדי אהרן לקדשו לכהנו לי: (כח ב-ג)

מאמר זה טעות

והעיקר הוא "לקדשו ולכהנו לי" לכבוד השם יתברך. ובפק"א ד': ר' יוסי אומר כל המכבד את התורה, גופו מכובד על הבריות וגו', כי לפעמים היצר מסמא את עיני האדם באמרו אליו שמצוה לת"ח שילך מצויין בבגדים מצויינים, והוא כבוד התורה, שלא יתבזה בעיני הבריות ולא יהיו דבריו נשמעים, ע"כ הוא צריך לעמול בעסק ההרוויח שיכול לעשות לו בגדים לכבוד ולתפארת. וכמש"א (שבת ק"ג). ר"י קרי למאניה מכבדותא.

לזה אמר התנא שהוא טעות, כי כל המבזה את התורה ומחללה, אין הבגדים מועילים כיון שגופו מחולל, וכל המכבד את התורה ועוסק בה תמיד גופו מכובד, ואין צריך לבגדים גאים ומשובחים.

עכ"ל (הגר"ח מוולוז'ין זצ"ל, בספרו "רוח חיים" בפק"א ד').

ובשמות רבה (ל"ח ו'): לכבוד ולתפארת הה"ד כבוד חכמים ינחלו, אין כבוד אלא תורה שנא' (דה"א ד) ויהי יעבץ נכבד מאחיו, למה כתוב בו כבוד על שייגע בתורה.

וכן אתה מוצא באהרן מה כתיב תורת אמת היתה בפיו, מה אמר הקב"ה למשה? ועשית בגדי קודש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, וכל אלו בזכות התורה "שהיה יגע בה".

'ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי ערומים הם ויתפרו עלי תאנה', פ' חזקוני, למלבוש, ובכסות קל שלא ליהנות מן העולם, כדי לכפר עליהם.

להשתדל למעט בהנאות הגוף, ושכל דרכינו יהיו לקדשו לכהנו לו יתברך.

מעייני החיים | רבי חיים אפרים זייטשיק בן רבי אשר | ט' באדר ב' ה'תשמ"ט

ולקחת את שתי אבני שהם: (כח ט)

הנה בשהם דחושן הוא למטה יוסף (שמות רבה, תצוה לח ט) [דהיינו אבן השהם שבחושן כתוב יוסף], רמזו ישראל נקראים על שם יוסף, וכמו שאמר במדרש שוחר טוב (מזמור ג) מקרא (עמוס ה, טו) 'אולי יחנן שארית יוסף'.

ודע דאפוד מכפר על עבודת גילולים שנאמר (הושע ג, ד) אפד ותרפים, וחושן מכפר על הדינין (זבחים פח, ב). לכן שהם מרמז ליושר הדעות המשובשות הטעה בשכל, שזה גורם לעון עבודת גילולים, וישפה, שהוא גמר החושן, אבן האחרונה עליו, מרמז להסרת העול והמרמה והאונאה, שזה גורם לעוות הדין, וכמו שאמר בתורת כהנים (פרשה ב פרק ד) על קרא דלא תעשו עול במשפט במדה ובמשקל כו' (ויקרא יט, טו) שהמודד קרוי דיין, לכן אמרו (בבא בתרא עה, א) על [הפסוק] 'ושמתי כדכוד שמשותיך' (ישעיה לד, יב), חד אמר שהם שהוא הסרת ההטעה באלוקות, וחד אמר ישפה שהוא הסרת מרמה והעול שבין אדם לחבירו, לכן אמר [כדכוד] כדין וכדין.

וזה שסיים הכתוב (ישעיה שם) 'וכל בניך לימודי ה' שילמדו הידיעה הברורה בהשגת אחדותו יתברך וכמו שאמרו, בקרבנות לא נאמר אל ואלקים וש-ד-י רק ה', שלא ליתן פתחון פה לחלוק (סוף מנחות ק"א), ששם ה' אינו מתיחס לשום נמצא זולת הבורא היחיד לבדו, וזה שהם. 'ורב שלום בניך', שיסורו מהם העול והמרמה, שזה ישפה, וזה כדין, ודו"ק היטב.

ודע דכל השבטים צערו לאביהם במכירת יוסף, ויוסף עצמו לא הודיע לאביו, רק יוסף היה ירא מפני החרם, אבל בנימין כיבד לאביו, לכן שרתה שכינה בחלקו. ולכן כשאבד ישפה מבנימין, הראה להם השם יתברך גודל מצות כיבוד אב אצל דמא בן נתינה (ירושלמי פאה א, א), ודו"ק היטב.

משך חכמה | רבי מאיר שמחה הכהן בן רבי שמשון קלונימוס קלמן | ד' אלול ה'תרפ"ו

וסמכו אהרן ובניו את ידיהם: (כט טו)

יש לדון אי צריכים לסמוך ידיהם כאחת יחד או לא, והנה ברש"י מנחות (דף צד. ד"ה תנופה וכו') כתב: אבל בסמיכה - יכול לסמוך והדר לסמוך. ע"כ. ע"י בתוספתא כאן, וכו' ברמב"ם הל' מעשה הקרבנות (פ"ג) דסומכין זה אחר זה, וע"י בתוספתא כאן דשעיר המשתלח ואיל המילואים היו סומכין אהרן ובניו כאחת. ונראה טעמו, דדרשו דכתיב: וסמכו אהרן ובניו את ידיהם היינו כאחת.

ויש להבין, מדוע בסמיכת זקנים דכתיב וסמכו זקני העדה את ידיהם ובתוספתא אמרו בהדיא דהיינו בזה אחר זה, וע"י זבחים (כ"א). דכל כיוור שאין בו כדי לקדש ד' כהנים לא ה"י כיוור, משום דכתיב ורחצו אהרן ובניו את ידיהם וכו' ע"ש ודו"ק, ומדברי רש"י ז"ל כאן נראה דכולם סומכין הוי חציצה ודו"ק, וע"י יומא (ו). בקרא דוחגרת אותם אבנט אהרן ובניו.

אמרי דעת | רבי יהודה מאיר שפירא בן יעקב שמשון מלובלין | ז' חשוון ה'תרצ"ד

לזרע בר קיימא: חיים שמעון בן לאה, דניאל בן גאולה, כמוס בן פליה, אלעזר מנחם בן חסיה, לוי בן גאולה. לע"נ: חיים בן יהודה, שמעון ישראל בן מאיר צבי, חנה בת ראובן, דבורה לאה בת ברוך, ר' יששכר בן כמסיה, ר' גד בן זוהרה, אליהו בן הלנה, מרים בת משילדה. לזיווג הגון: הודיה בת רות.

יו"ל ע"י מערכת 'שם עולם' | ניתן להקדיש לע"נ ולזכות בזש"ק במערכת נדרים פלוס תחת השם קרן 'יד לתורה' בקטגוריית עלון 'שם עולם' | להרשמה לרשימת התפוצה ובכל עניין ניתן לפנות במייל cho0533161136@gmail.com, ובטלפון 053-3161136